

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Перший проректор

з науково-педагогічної роботи

В.М. Дворник

"15" травня 2020 року

Латинська мова та медична термінологія

(латина навчальної дисципліни)

СИЛАБУС

освітньо-професійний рівень

другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузь знань
спеціальність

22 «Охорона здоров'я»
221 «Стоматологія»

кваліфікація освітня

магістр стоматології

кваліфікація професійна

лікар-стоматолог

форма навчання
курс і семестр вивчення навчальної
дисципліни

денна
I курс, I-II семестри

Силабус навчальної дисципліни
«Латинська мова та медична термінологія»
затверджено на засіданні кафедри
іноземних мов з латинською мовою
та медичною термінологією

Схвалено цикловою методичною
комісією «Гуманітарні, соціально
економічні та фундаментальні
дисципліни»

Зав. кафедри _____ Бєляєва О. М.
(підпис)

Голова _____ Лобань Г. А.
(підпис)

Протокол від 14.05.2020 № 18

Протокол від 14.05.2020 № 9

Полтава – 2020 рік

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Беляєва Олена Миколаївна, к.пед.н., доцент 2. Сологор Ірина Миколаївна, к.філол.н., доцент 3. Гончарова Євгенія Євгеніївна, к.пед.н., викладач 4. Кінчелое Наталія Миколаївна, викладач 5. Роженко Інеса Віталіївна, викладач
Профайли викладачів	https://www.umsa.edu.ua/fakultets/foreign-students/kafedry/inoz-mov/workers
Контактний телефон	0532-608-704
Е-mail:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Беляєва Олена Миколаївна lingua_latina_20@ukr.net 2. Сологор Ірина Миколаївна plantago@ukr.net 3. Гончарова Євгенія Євгеніївна goncharovaeel6@gmail.com 4. Кінчелое Наталія Миколаївна ledumpalustre403@ukr.net 5. Роженко Інеса Віталіївна inviro@ukr.net
Сторінка кафедри на сайті УМСА	https://www.umsa.edu.ua/fakultets/foreign-students/kafedry/inoz-mov

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3 / 90, із них:

Лекції (год.) – програмою не передбачені

Практичні (год.) – 60

Самостійна робота (год.) – 30

Вид контролю – ПМК

Ознаки навчальної дисципліни

Характер дисципліни – нормативна

Рік навчання – перший

Семестр – I-III

Політика навчальної дисципліни

Загальні засади, на яких ґрунтується політика вивчення латинської мови та медичної термінології: дотримання суб'єктами освітнього процесу (студентами й викладачами) правил академічної доброчесності, свідома відмова від будь-яких форм академічного плагіату; залучення здобувачів освіти до академічної культури й наукової роботи; формування рівня теоретичних знань, умінь, практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності; збереження та популяризація загальнолюдських, національних і професійних цінностей; ознайомлення студентів з основами медичної етики й деонтології; пропагування здорового способу життя; створення умов для підтримання суб'єктами освітнього процесу позитивного іміджу та ділової репутації УМСА у вітчизняному й зарубіжному освітньо-науковому просторі; створення умов для реалізації мовних, інтелектуальних і когнітивних здібностей студентів; формування гуманістичного світогляду, толерантності, мультикультурності.

Конкретні вимоги: неприпустимість пропусків і запізнь без поважної причини; активна участь студентів на практичних заняттях; систематичне виконання всіх видів завдань, передбачених робочою навчальною програмою з латинської мови та медичної термінології; заборона користуватися девайсами, крім випадків, коли на занятті застосовуються інтерактивні програми Kahoot чи Quizlet. **Система заохочень:** студенти – переможці II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади (міжнародних олімпіад) з латинської мови та медичної термінології можуть бути звільнені від відвідування практичних занять як такі, що достроково виконали навчальну програму; студенти – учасники наукового гуртка, які демонструють високі особисті наукові досягнення, можуть претендувати на отримання автоматом найвищого бала за ПМК з латинської мови та медичної термінології. Політика у сфері оцінювання всіх видів навчальних досягнень студентів ґрунтується на принципах прозорості, об'єктивності й відкритості. Кафедра дотримується неухильного курсу щодо викорінення будь-яких проявів суб'єктивізму й заангажованості щодо оцінювання, а також принципів індивідуалізації і диференціації в навчанні.

Загальні положення політики викладені в:

«Положенні про організацію освітнього процесу»:

https://www.umsa.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/o3MhEcAIDHFI4AilBuVYu8T0PfVtJeVK6qnv33oi.pdf;

«Кодекси академічної доброчесності»:

https://www.umsa.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/xugblmKV2PTYPLLu13JtfSgoV7Kpv9CzhulKT0rP.pdf

Опис навчальної дисципліни (анотація) латинська мова та медична термінологія

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Пререквізити. Для успішного засвоєння латинської мови та медичної термінології студент повинен володіти обсягом теоретичних знань і понять із фонетики й графіки, морфології, синтаксису, лексикології, фразеології, словотвору української (іншої рідної) та іноземної мов, передбачених Державним

стандартом базової і повної середньої освіти: алфавіт, літера, звук (голосний, приголосний), диграф, дифтонг, складоподіл, наголос, частини мови, морфологічні ознаки частин мови, функції у словосполученні (реченні), типи синтаксичного зв'язку в словосполученні, прямий додаток, непрямий додаток, основні типи системних зв'язків між лексичними одиницями (синонімія, антонімія, омонімія, гіперо-гіпонімія, паронімія), способи словотворення (афіксальний (суфіксальний, префіксальний, суфіксально-префіксальний), значення інтернаціональних суфіксів і префіксів, словоскладання, основоскладання, конверсія).

Латинська мова та медична термінологія інтегрується з такими дисциплінами, передбаченими навчальним планом підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 "Охорона здоров'я" за спеціальністю 221 "Стоматологія", кваліфікації освітньої "Магістр стоматології", кваліфікації професійної "Лікар-стоматолог": "Українська мова за професійним спрямуванням", "Іноземна мова", "Нормальна анатомія", "Історія медицини", "Медична біологія", "Біологічна хімія".

Постреквізити. Латинська мова та медична термінологія слугує прикладною дисципліною для оволодіння іноземною мовою за професійним спрямуванням, опанування термінології фундаментальних ("Нормальна фізіологія", "Патологічна фізіологія", "Патологічна анатомія") дисциплін, а також дисциплін циклу професійної і практичної підготовки ("Терапевтична стоматологія", "Хірургічна стоматологія", "Ортопедична стоматологія", "Ортодонтія"), формування навичок виписування рецептів ("Фармакологія", "Клінічна фармакологія").

Мета й завдання навчальної дисципліни:

- мета вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» полягає в засвоєнні систематизованих знань з фонетики, графіки, орфографії, морфології, елементів синтаксису, термінологічного словотвору, базової лексики та фахової термінології, необхідних для формування професійно важливих умінь і навичок майбутніх лікарів-стоматологів. Кінцевою метою є грамотне використання греко-латинських анатоμο-гістологічних, фармацевтичних і клінічних термінів, а також мовних і мовленнєвих кліше у практичній діяльності лікаря-стоматолога;

- основні завдання вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія»: формування базових мовних, лінгвопрофесійних і лінгвокультурологічних умінь і навичок та інших компетентностей, необхідних для виконання квазіпрофесійних і професійних завдань.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Навчальна дисципліна «Латинська мова та медична термінологія»: Дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

- **інтегральної:** здатність розв'язувати типові і складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі навчання, а також у професійній діяльності фахівців у галузі охорони здоров'я, проведення наукових досліджень і/або

здійснення інновацій із застосуванням положень, теорій і методів фундаментальних та клінічних медичних наук в умовах, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов і вимог;

- **загальних:** здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності; навички використання ІКТ; здатність вчитися і бути сучасно навченим; здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; навички міжособистісної взаємодії; здатність працювати автономно; прихильність безпеці життєдіяльності; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; прагнення до збереження довкілля; здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

- **спеціальних (фахових, предметних):** використання міжнародної греко-латинської термінології при збиранні інформації про пацієнта; оформлення латинською мовою та ведення медичної документації; обробка державної, соціальної та медичної інформації.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності				
1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу	Знати способи аналізу, синтезу й подальшого сучасного навчання	Уміти аналізувати й синтезувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасних знань	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань
2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті в процесі навчання	Уміти розв'язувати складні задачі й проблеми, які виникають у навчальній / професійній діяльності	Зрозуміти й недвозначно донесення власних висновків, знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців	Відповідальність за прийняття рішень у складних і невизначених умовах
3. Знання та розуміння предметної галузі й	Мати глибокі знання в галузі латинської	Уміти виконувати професійну діяльність, яка	Здатність ефективно формувати комунікативні	Відповідальність за професійний розвиток, здатність до

розуміння професійної діяльності	мови та медичної термінології, її ролі і функціях у структурі професійної діяльності	потребує оновлення й інтеграції знань	стратегії і тактики в процесі навчально-професійної та професійної діяльності	подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності
4. Навички використання ІКТ	Мати глибокі знання в галузі ІКТ, які застосовуються в професійній діяльності	Уміти використовувати ІКТ у професійній галузі, яка потребує постійного оновлення та інтеграції знань	Використовувати ІКТ у професійній діяльності	Відповідальність за розвиток професійних знань і вмінь
5. Здатність вчитися і бути сучасно навченим	Уміння самостійно здобувати нові знання, необхідні для ефективного здійснення навчальної і професійної діяльності	Уміти здійснювати навчальну / професійну діяльність, яка потребує оновлення та інтеграції знань	Здатність ефективно формувати комунікативні стратегії і тактики у процесі навчально-професійної та професійної діяльності	Відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності
6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	Знати методи застосування знань при вирішенні практичних питань	Уміти використовувати знання в різноманітних практичних ситуаціях	Встановлювати зв'язки по вертикалі та горизонталі залежно від практичної ситуації	Відповідальність за своєчасність прийнятих рішень у практичних ситуаціях
7. Навички міжособистісної взаємодії	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Уміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії	Відповідальність за вибір, стратегію і тактику комунікації
8. Здатність працювати автономно	Знати методи застосування знань при вирішенні практичних питань	Уміти використовувати знання в різноманітних практичних ситуаціях	Встановлювати зв'язки по вертикалі та горизонталі залежно від практичної	Відповідальність за своєчасність прийнятих рішень у конкретних ситуаціях

			ситуації	
9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)	Знати основні правила сучасної етики та деонтології, які сформувалися в Античності й відображені в латинськомовних джерелах	Уміти використувати латинськомовні сентенції та доцільно застосовувати їх в як засіб зменшення або запобігання негативного емоційного впливу на пацієнта, вуалювання негативної інформації	Дотримуватися важливих максим спеціальної комунікації, як-от: лаконізм, з огляду на відсутність в українській мові коротких номінацій, і точність висловлювання; зменшення або запобігання негативного емоційного впливу на пацієнта, вуалювання негативної інформації шляхом використання латинськомовних ресурсів	Відповідальність за вибір, стратегію і тактику комунікації
10. Здатність оцінювати й забезпечувати якість виконуваних робіт	Знати методи оцінювання показників якості діяльності	Уміти забезпечувати якісне виконання робіт	Встановлювати зв'язки для забезпечення якісного виконання робіт	Відповідальність за якісне виконання робіт
11. Прагнення до збереження довкілля	Знати проблеми збереження довкілля та обирати шляхи його збереження	Уміти формувати вимоги до себе й оточення щодо збереження довкілля	Вносити пропозиції відповідним органам й установам щодо заходів, спрямованих на збереження та охорону довкілля	Відповідальність за дотримання норм і правил збереження довкілля в рамках своєї компетенції
12. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо	Знати свої соціальні та громадянські права й обов'язки	Формувати свою громадянську свідомість, уміти діяти відповідно до неї	Здатність донести свою громадянську та соціальну позиції	Відповідальність за громадянську позицію та діяльність
Спеціальні (фахові) компетентності				

1. Збирання інформації про пацієнта	Мати спеціалізовані знання греко-латинської термінології, яка застосовується в стандартних методиках обстеження пацієнта, алгоритмах діагностики захворювань	Уміти коректно застосовувати термінологію при формулюванні діагнозів, методик обстежень, виборі/ корегуванні лікарських призначень	На підставі нормативних документів вести медичну документацію	Дотримуючись етичних та юридичних норм, нести відповідальність за прийняття обґрунтованих рішень і дій щодо правильності формулювання попереднього клінічного діагнозу захворювання
2. Оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень.	Мати спеціалізовані знання термінології, яка використовується для позначення органів і системи людського тіла, стандартних методик проведення лабораторних та інструментальних досліджень	Уміти аналізувати результати лабораторних та інструментальних досліджень та на їх підставі оцінити інформацію щодо діагнозу хворого	Обґрунтовано формулювати й оцінювати результати лабораторних та інструментальних досліджень	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо формулювання результатів лабораторних й інструментальних досліджень
3. Ведення медичної документації	Використовувати латинську мову в професійній діяльності лікаря	Уміти визначати джерело й місце знаходження потрібної інформації залежно від її типу	Отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела й на підставі її аналізу формувати відповідні висновки	Нести відповідальність за повноту та якість аналізу інформації і висновків на підставі її аналізу
4. Обробка державної, соціальної та медичної інформації	Знати систему офіційного документообігу в професійній роботі лікаря	Уміти визначати джерело й місце знаходження потрібної інформації залежно від її типу	Отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела та на підставі її аналізу формувати відповідні висновки	Нести відповідальність за повноту та якість аналізу інформації і висновків на підставі її аналізу

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- коротку історію латинської мови й основні етапи розвитку міжнародної греко-латинської медичної термінології;
- латинський алфавіт;
- правила читання та вимови голосних, приголосних, буквосполучень (латинських і грецьких);
- правила наголосу;
- принципи термінологічного словотворення;
- морфологічні ознаки змінних і незмінних частин мови;
- елементи синтаксису латинської мови, необхідні для формування навичок утворення та перекладу дво- і багатослівних термінологічних одиниць;
- базові латинські терміни (номенклатурні найменування) та їхні українські й англійські відповідники;
- принципи побудови й перекладу хімічних номенклатурних найменувань;
- словотворчі елементи, які містять інформацію про препарат;
- принципи утворення латинських назв вітамінів;
- базові терміни, які позначають поняття технології ліків;
- інтегровану (комбіновану) класифікацію лікарських форм;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- правила виписування рецептів на різні групи препаратів;
- правила перекладу діагнозів латинською мовою;

вміти:

- конструювати анатомо-гістологічні, фармацевтичні та клінічні терміни;
- вільно оперувати латинськими (латинізованими грецькими, гібридними, запозиченими) загальномедичними й галузевими термінами, номенклатурними найменуваннями та мовленнєвими кліше у фаховому мовленні (усному та писемному), наприклад, при збиранні інформації про пацієнта й оцінюванні результатів лабораторних та інструментальних досліджень, веденні медичної документації, обробці державної, соціальної і медичної інформації;
- класифікувати препарати за словотворчими елементами, які несуть інформацію про препарат (джерело видобування, інгредієнти, хімічний склад, належність до певної фармакологічної або хімічної групи, терапевтичний ефект, анатомо-фізіологічну дію);
- «зчитувати» інформацію про препарат за його назвою;
- знаходити назви препаратів-аналогів (дженериків), керуючись мовним оформленням;
- репродукувати й оформляти спеціальні писемні тексти — рецепти;
- виписувати латинською мовою рецепти (*sensu stricto*) на лікарські засоби в скороченій, згорнутій і розгорнутій формах (для таблеток, капсул,

мазей);

- сприймати інформацію, яка передається рецептом;
- продукувати, читати й усвідомлювати зміст особливих функціональних текстів — діагнозів;
- читати та перекладати зі словником адаптовані тексти на медичну тематику, написані латинською мовою.

Оскільки до змісту навчання латинської мови та медичної термінології включено лінгвокультурологічний компонент, студент **повинен**:

- засвоїти латинські прислів'я, приказки, афоризми, літературні цитати, кліше й уміти вживати їх у мовленні;
- володіти інформацією про походження деяких фразеологічних зворотів і вміти пояснювати їх зміст;
- розуміти семантику античних образів-символів та їх використання в якості пропріального компонента медичних термінів.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: вільне оперування міжнародною греко-латинською термінологією при виконанні навчальних і/або професійних завдань.

Структура навчальної дисципліни

Зміст змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Семінари	Практичні	СРС
Модуль 1. Фонетичне й лексико-граматичне забезпечення вивчення розділу «Анатомічна термінологія»					
Змістовий модуль 1. Інтродуктивний: латинська фонетика; огляд систем іменників і прикметників; структура анато-гістологічних термінів і номенклатурних найменувань					
Тема 1. Загальні відомості про латинську мову. Алфавіт. Вимова голосних, приголосних, буквосполучень. Уживання великої літери	3	-	-	2	1
Тема 2. Нумерація складів. Складоподіл. Довгота й короткість голосних. Наголос	3	-	-	2	1
Тема 3. Поняття «науковий термін». Загальні відомості про медичну термінологію. Коротка історія розвитку анатомічної номенклатури. Іменник: загальні відомості та граматичні категорії. Форма запису іменників. Роль називного й родового відмінків у побудові термінологічних одиниць.	3	-	-	2	1

Безприйменникове керування					
Тема 4. Загальні відомості про прикметник. Перша група прикметників. Дієприкметники минулого часу пасивного стану в анатомічній номенклатурі. Узгодження прикметників першої групи й дієприкметників минулого часу пасивного стану з іменниками V відмін	3	-	-	2	1
Тема 5. Прикметники другої групи. Прикметники з недостатніми ступенями порівняння, які вказують на положення органів і напрямки частин тіла. Особливості вживання прикметників «великий» і «малий» у термінології. Порядок слів у багатослівних термінах. Грецькі прикметники в НА. Синтаксична конструкція «узгоджене означення». Контроль змістового модуля 1.	3	-	-	2	1
Змістовий модуль 2. Системне вивчення I-III відмін. Субстантивація. Поширені у фаховому мовленні медичного працівника аббревіатури					
Тема 6. I відміна. Загальне поняття про прийменник. Прийменники, які керують Acc. та Abl. Скорочення анатомічних термінів-іменників I-ї відміни	3	-	-	2	1
Тема 7. II відміна. Винятки з правила про рід. Правило середнього роду. Субстантивація в НА. Поширені у фаховому мовленні медичного працівника загальні терміни, аббревіатури й сталі вирази	3	-	-	2	1
Тема 8. Загальна характеристика III-ї відміни. типи відмінювання. Особливості відмінкових закінчень голосного й мішаного типів	3	-	-	2	1
Тема 9. Закінчення іменників чоловічого роду III-ї відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. винятки з правила про рід. Латинські назви м'язів за їхньою функцією. Моделі утворення і способи перекладу	3	-	-	2	1

Тема 10. Закінчення іменників жіночого роду III-ї відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Винятки з правила про рід. Зубна формула. Латинські скорочення назв зубів, прийняті для її запису	3	-	-	2	1
Тема 11. Закінчення іменників середнього роду III-ї відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Винятки з правила про рід. Професійні медичні вирази. Особливості відмінювання деяких іменників грецького походження третьої відміни. Іменник vas, vasis n. Перша грецька відміна. Контроль змістового модуля 2.	3	-	-	2	1
Змістовий модуль 3. Системне вивчення прикметників III відміни. Ступені порівняння прикметників. Загальне поняття про прислівник. Системне вивчення іменників IV-V відмін. Префіксація					
Тема 12. Прикметники III-ої відміни й дієприкметники теперішнього часу активного стану (систематизація). Латинізовані прикметники грецького походження на -es. Утворення вищого й найвищого ступенів прикметників. Суплетивні форми і прикметники з неповними ступенями порівняння в медичній термінології. Загальні відомості про латинський прислівник. Ступені порівняння прислівників	3	-	-	2	1
Тема 13. IV та V відміни іменників. Винятки з правила про рід. Поширені у фаховому мовленні медичного працівника загальні терміни і професійні вирази	3	-	-	2	1
Тема 14. Префіксація. Найуживаніші латинські і грецькі префікси. Префікси числівникового походження. Контроль змістового модуля 3.	3	-	-	2	1
Тема 15. ПМК 1	3	-	-	2	1
Разом за модулем 1	45	-	-	30	15
Модуль 2. Лексико-граматичне забезпечення вивчення розділів «Рецептура» і «Клінічна термінологія»					
Змістовий модуль 1. Огляд системи латинського дієслова. Фармацевтична термінологія. Загальна рецептура. Поняття «хімічна номенклатура» і					

«Державна фармакопея». Мовно-інформативні словотворчі елементи в назвах препаратів. Латинська номенклатура лікарських форм					
Тема 1. Дієслово. Категорії дієслова. Наказовий спосіб. Теперішній час дійсного способу. Умовний спосіб. Рецептурні кліше	3	-	-	2	1
Тема 2. Загальне поняття про рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта. Прості та складні рецепти. Спеціальні позначення в рецепті. Виписування рецептів розгорнутим і згорнутим способом. Поняття про магістральні й офіцинальні лікарські засоби. Поширені рецептурні скорочення	3	-	-	2	1
Тема 3. Поняття «хімічна номенклатура» і «Державна фармакопея». Латинські назви хімічних елементів. Правила утворення латинських назв кислот, оксидів і основ, солей, складних естерів	3	-	-	2	1
Тема 4. Загальні відомості про номенклатуру лікарських засобів. Словотворчі елементи у назвах препаратів, що вказують на їхній хімічний склад, наявність компонентів рослинного походження, належність до різних груп антибіотиків	3	-	-	2	1
Тема 5. Характеристика твердих лікарських форм. Виписування рецептів на тверді лікарські форми	3	-	-	2	1
Тема 6. Характеристика м'яких лікарських форм. Виписування рецептів на м'які лікарські форми	3	-	-	2	1
Тема 7. Характеристика рідких лікарських форм. Виписування рецептів на рідкі лікарські форми. Контроль змістового модуля 1.	3	-	-	2	1
Змістовий модуль 2. Клінічна термінологія					
Тема 8. Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура однослівних клінічних термінів. Багатослівні клінічні терміни.	3	-	-	2	1

Поняття «діагноз»					
Тема 9. Грецькі дублетні позначення латинських іменників I-ої відміни. Кінцеві терміноелементи I-ої відміни. Переклад діагнозів	3	-	-	2	1
Тема 10. Грецькі дублетні позначення латинських іменників чоловічого й середнього родів II-ої відміни. Кінцеві терміноелементи I-ої відміни (продовження). Кінцеві терміноелементи II-ої відміни. Переклад діагнозів	3	-	-	2	1
Тема 11. Грецькі дублетні позначення латинських прикметників. Переклад термінів і діагнозів	3	-	-	2	1
Тема 12. Грецькі дублетні позначення латинських іменників III-ої відміни. Кінцеві терміноелементи III-ої відміни на -sis. Переклад діагнозів	3	-	-	2	1
Тема 13. Утворення термінів-назв хвороб запального, незапального й пухлинного характеру. Переклад діагнозів	3	-	-	2	1
Тема 14. Грецькі дублетні позначення латинських іменників IV-ої та V-ої відмін. Терміноелементи-омофони. Переклад діагнозів. Контроль змістового модуля 2.	3	-	-	2	1
Тема 15. ПМК 2	3	-	-	2	1
Разом за модулем 2	45	-	-	30	15
Усього з дисципліни	90			60	30

Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції – програмою не передбачені

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті – програмою не передбачені

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

**Модуль 1. Фонетичне й лексико-граматичне забезпечення вивчення розділу
«Анатомічна термінологія»**

Змістовий модуль 1. Інтродуктивний: латинська фонетика; огляд систем іменників і прикметників; структура анатоμο-гістологічних термінів і номенклатурних найменувань		
№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні відомості про латинську мову. Алфавіт. Вимова голосних, приголосних, буквосполучень. Уживання великої літери	3
2	Нумерація складів. Складоподіл. Довгота й короткість голосних. Наголос	3
3	Поняття «науковий термін». Загальні відомості про медичну термінологію. Коротка історія розвитку анатомічної номенклатури. Іменник: загальні відомості та граматичні категорії. Форма запису іменників. Роль називного й родового відмінків у побудові термінологічних одиниць. Безприйменникове керування	3
4	Загальні відомості про прикметник. Перша група прикметників. Дієприкметники минулого часу пасивного стану в анатомічній номенклатурі. Узгодження прикметників першої групи й дієприкметників минулого часу пасивного стану з іменниками V відмін	3
5	Прикметники другої групи. Прикметники з недостатніми ступенями порівняння, які вказують на положення органів і напрямки частин тіла. Особливості вживання прикметників «великий» і «малий» у термінології. Порядок слів у багатослівних термінах. Грецькі прикметники в НА. Синтаксична конструкція «узгоджене означення». Контроль змістового модуля 1.	3
Змістовий модуль 2. Системне вивчення I-III відмін. Субстантивація. Поширені у фаховому мовленні медичного працівника аббревіатури		
6	I відміна. Загальне поняття про прийменник. Прийменники, які керують Acc. та Abl. Скорочення анатомічних термінів-іменників I-ї відміни	3
7	II відміна. Винятки з правила про рід. Правило середнього роду. Субстантивація в НА. Поширені у фаховому мовленні медичного працівника загальні терміни, аббревіатури й сталі вирази	3
8	Загальна характеристика III-ї відміни. типи відмінювання. Особливості відмінкових закінчень голосного й мішаного типів	3
9	Закінчення іменників чоловічого роду III-ї відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. винятки з правила про рід. Латинські назви м'язів за їхньою функцією. Моделі утворення	3

	і способи перекладу	
10	Закінчення іменників жіночого роду III-ї відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Винятки з правила про рід. Зубна формула. Латинські скорочення назв зубів, прийняті для її запису	3
11	Закінчення іменників середнього роду III-ї відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Винятки з правила про рід. Професійні медичні вирази. Особливості відмінювання деяких іменників грецького походження третьої відміни. Іменник vas, vasis n. Перша грецька відміна. Контроль змістового модуля 2.	3
Змістовий модуль 3. Системне вивчення прикметників III відміни. Ступені порівняння прикметників. Загальне поняття про прислівник. Системне вивчення іменників IV-V відмін. Префіксація		
12	Прикметники III-ої відміни й дієприкметники теперішнього часу активного стану (систематизація). Латинізовані прикметники грецького походження на -es. Утворення вищого й найвищого ступенів прикметників. Суплетивні форми і прикметники з неповними ступенями порівняння в медичній термінології. Загальні відомості про латинський прислівник. Ступені порівняння прислівників	3
13	IV та V відміни іменників. Винятки з правила про рід. Поширені у фаховому мовленні медичного працівника загальні терміни і професійні вирази	3
14	Префіксація. Найуживаніші латинські і грецькі префікси. Префікси числівникового походження. Контроль змістового модуля 3.	3
15	ПМК 1	3
Разом		45

Індивідуальні завдання

1. Опрацювання додаткових матеріалів під час підготовки до участі в I і II етапах Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія».
2. Опрацювання літературних джерел, необхідних для виконання самостійних наукових досліджень і підготовка за їх результатами наукових публікацій і доповідей, створення презентацій.
3. Робота із словниками, довідниками, фаховою літературою.

Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до ПМК 1

1. Латинський алфавіт.
2. Класифікація звуків. Правила вимови голосних.
3. Диграфи і дифтонги, які слугують для позначення голосних звуків.
4. Особливості вимови приголосних.
5. Правила вимови буквосполучень у словах латинського і грецького походження.

6. Уживання прописної літери в латинській субмові медицини.
7. Складоподіл. Правила довготи і короткості. Довгі і короткі суфікси.
8. Наголос. Особливості наголосу у словах грецького походження.
9. Загальні відомості про науковий термін. Диференціація понять “термін” і “номенклатурне найменування”.
10. Морфологічні категорії іменників. Правило запису іменників у словник, у тому числі односкладових іменників III відміни. Правило визначення основи іменників.
11. Синтаксична конструкція «неузгоджене означення». Способи перекладу українською мовою.
12. Морфологічні категорії прикметників. Правило визначення основи прикметників, у тому числі, прикметників з одним родовим закінченням.
13. Прикметники з недостатніми ступенями порівняння в анатомічній номенклатурі. Особливості вживання прикметників *major, us* і *minor, us* в анатомічній номенклатурі.
14. Синтаксична конструкція «узгоджене означення». Правило перекладу українською мовою.
15. Структура кількаслівних термінів і номенклатурних найменувань з різними типами синтаксичного зв'язку.
16. Характеристика I відміни. Відмінкові закінчення. Винятки з правила про рід.
17. Іменники I грецької відміни.
18. Загальні відомості про прийменник. Найбільш уживані прийменники з *Acc.* і *Abl.* Уживання прийменників *in* і *sub*.
19. Характеристика II відміни. Відмінкові закінчення. Правило середнього роду. Винятки з правила про рід.
20. Субстантивація.
21. Скорочення анатомічних назв-іменників I-ої, II-ої і III-ої відмін, прийняті в НА.
22. Прикметники I групи. Дієприкметники минулого часу пасивного стану.
23. Характеристика іменників III відміни. Особливості словникової форми.
24. Характерні ознаки приголосного, голосного і мішаного типів іменників III відміни. Відмінкові закінчення кожного типу.
25. Закінчення іменників чоловічого роду III-ої відміни в *Nom. sing.* і варіанти цих закінчень в *Gen. sing.* Найважливіші винятки з правила про рід. Граматична будова латинських назв м'язів за їхньою функцією. Моделі утворення і способи перекладу.
26. Закінчення іменників жіночого роду III-ої відміни в *Nom. sing.* і варіанти цих закінчень в *Gen. sing.* Найважливіші винятки з правила про рід. Зубна формула і латинські скорочення назв зубів, прийняті для її запису.
27. Закінчення іменників середнього роду III-ої відміни в *Nom. sing.* і варіанти цих закінчень в *Gen. sing.* Винятки з правила про рід.
28. Особливості відмінювання грецьких іменників на “-sis” і латинських типу *febris*.
29. Особливості відмінювання іменників середнього роду III відміни на -ma (типу *gramma, gtis n*)

30. Особливості відмінювання іменника *vas, vasis n.*
31. Прикметники III відміни.
32. Дієприкметники теперішнього часу активного стану.
33. Ступені порівняння прикметників.
34. Прикметники, які утворюють ступені порівняння від суплетивних основ.
35. Прикметники з неповними ступенями порівняння в медичній термінології.
36. Загальні відомості про латинський прислівник. Ступені порівняння прислівників.
37. Загальні відомості про латинське дієслово. Особливості словникової форми дієслів у латинській субмові медицини. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану.
38. Характеристика IV відміни іменників. Відмінкові закінчення. Винятки з правила про рід. Утворення іменників IV відміни від основи супіна.
39. Характеристика V відміни іменників. Відмінкові закінчення. Винятки з правила про рід.
40. Загальні відомості про словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів. Латинські префікси числівникового походження. Грецькі префікси. Грецькі префікси числівникового походження.
41. Поширені у фаховому мовленні медичного працівника загальні терміни, аббревіатури і сталі вирази.

Перелік практичних навичок до ПМК 1

1. Засвоїти латинський алфавіт. Правила вимови і читання голосних, приголосних, буквосполучень.
2. Читати латинською мовою.
3. Ставити наголос згідно з усталеними акцентологічними нормами.
4. Уживати велику літеру на письмі згідно з правилами, прийнятими в латинській мові для медичних цілей.
5. Записувати у словниковій формі змінні частини мови.
6. Визначати:
 - основу змінних частин мови;
 - морфологічні категорії змінних частин мови;
7. Утворювати латинською мовою термінологічні одиниці з різними типами синтаксичного зв'язку, у тому числі, з прийменниками *per, inter, post, ante, super, supra, contra, ad, a (ab), e (ex), de, pro, sine, cum, in, sub*.
8. Перекладати українською мовою терміни й номенклатурні найменування з різними типами синтаксичного зв'язку (“безприйменникове керування”, або “неузгоджене означення”, “узгоджене означення”, “прийменникове керування”, “прикладка”).
9. Відмінювати:
 - іменники I—V відмін в усіх відмінках **singularis** і **pluralis**;
 - прикметники звичайного ступеня 1-ої і 2-ої груп, а також прикметники вищого і найвищого ступенів в усіх відмінках **singularis** і **pluralis**;
 - дво- і кількаслівні словосполучення;
10. Визначати спосіб утворення термінологічних одиниць і їх складових.

11. Засвоїти 360 лексико-фразеологічних одиниць на продуктивному рівні.
12. Використовувати латинські (латинізовані грецькі, гібридні, запозичені) галузеві терміни, номенклатурні найменування і клішовані форми у фаховому мовленні (усному й писемному).

Модуль 2. Лексико-граматичне забезпечення вивчення розділів «Рецептура» і «Клінічна термінологія»

Змістовий модуль 1. Огляд системи латинського дієслова. Фармацевтична термінологія. Загальна рецептура. Поняття «хімічна номенклатура» і «Державна фармакопея». Мовно-інформативні словотворчі елементи в назвах препаратів. Латинська номенклатура лікарських форм		
№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дієслово. Категорії дієслова. Наказовий спосіб. Теперішній час дійсного способу. Умовний спосіб. Рецептурні кліше	3
2	Загальне поняття про рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта. Прості та складні рецепти. Спеціальні позначення в рецепті. Виписування рецептів розгорнутим і згорнутим способом. Поняття про магістральні й офіцинальні лікарські засоби. Поширені рецептурні скорочення	3
3	Поняття «хімічна номенклатура» і «Державна фармакопея». Латинські назви хімічних елементів. Правила утворення латинських назв кислот, оксидів і основ, солей, складних естерів	3
4	Загальні відомості про номенклатуру лікарських засобів. Словотворчі елементи у назвах препаратів, що вказують на їхній хімічний склад, наявність компонентів рослинного походження, належність до різних груп антибіотиків	3
5	Характеристика твердих лікарських форм. Виписування рецептів на тверді лікарські форми	3
6	Характеристика м'яких лікарських форм. Виписування рецептів на м'які лікарські форми	3
7	Характеристика рідких лікарських форм. Виписування рецептів на рідкі лікарські форми. Контроль змістового модуля 1.	3
Змістовий модуль 2. Клінічна термінологія		
8	Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура однослівних клінічних термінів. Багатослівні клінічні терміни. Поняття «діагноз»	3
9	Грецькі дублетні позначення латинських іменників I-ої відміни. Кінцеві терміноелементи I-ої відміни. Переклад діагнозів	3
10	Грецькі дублетні позначення латинських іменників чоловічого й середнього родів II-ої відміни. Кінцеві терміноелементи I-ої відміни (продовження). Кінцеві терміноелементи II-ої відміни. Переклад діагнозів	3

11	Грецькі дублетні позначення латинських прикметників. Переклад термінів і діагнозів	3
12	Грецькі дублетні позначення латинських іменників III-ої відміни. Кінцеві терміноелементи III-ої відміни на -sis. Переклад діагнозів	3
13	Утворення термінів-назв хвороб запального, незапального й пухлинного характеру. Переклад діагнозів	3
14	Грецькі дублетні позначення латинських іменників IV-ої та V-ої відмін. Терміноелементи-омофони. Переклад діагнозів. Контроль змістового модуля 2.	3
15	ПМК 2	3
Разом		45

Індивідуальні завдання

1. Опрацювання додаткових матеріалів під час підготовки до участі в I і II етапах Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія».
2. Опрацювання літературних джерел, необхідних для виконання самостійних наукових досліджень і підготовка за їх результатами наукових публікацій і доповідей, створення презентацій.
3. Робота із словниками, довідниками, фаховою літературою.

Перелік теоретичних питань до ПМК 2.

1. Загальне поняття про латинське дієслово. Дієслово в рецептурі.
2. Загальне поняття про рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта. Прості та складні рецепти. Спеціальні позначення в рецепті. Виписування рецептів розгорнутим і згорнутим способом. Поняття про магістральні й офіційальні лікарські засоби. Поняття про способи призначення лікарських засобів іта основні шляхи ввеження лікарських речовин в організм.
3. Основні правила, яких необхідно дотримуватися при виписуванні рецептів зі скороченнями. Поширені рецептурні скорочення.
4. Поняття «Хімічна номенклатура» і «Державна фармакопея». Латинські назви хімічних елементів. Правила утворення латинською мовою назв кислот, солей, оксидів, основ, складних ефірів. Способи перекладу українською мовою назв складних ефірів. Особливості утворення латинських назв натрієвих і калієвих солей з органічною основою.
5. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на хімічний склад або шлях синтезу.
6. Словотворчі елементи, які містять інформацію терапевтичного й анатомо-фізіологічного характеру.
7. Словотворчі елементи в назвах препаратів, що вказують на наявність компонентів рослинного походження, належність до різних груп антибіотиків.
8. Правила утворення латинських назв вітамінів.
9. Латинська номенклатура лікарських форм.

10. Характеристика твердих лікарських форм. Тверді лікарські форми, які переважно виготовляються за кордоном. Правила виписування рецептів на тверді лікарські форми.
11. Характеристика м'яких лікарських форм. Правила виписування рецептів на м'які лікарські форми.
12. Характеристика рідких лікарських форм. Рідкі лікарські форми, що використовуються у стоматологічній практиці переважно за кордоном. Правила виписування рецептів на рідкі лікарські форми.
13. Поняття "клінічний термін". Структура клінічних термінів (однослівні і багатослівні терміни). Алгоритм утворення однослівних термінів-комполитів.
14. Багатослівні клінічні терміни. Поняття «нозологічна одиниця».
15. Загальне поняття про діагноз. Поширені скорочення, які використовуються при оформленні діагнозів.
16. Кліше, які характеризують перебіг стоматологічного захворювання.
17. Кліше, які характеризують тяжкість або ступінь захворювання.
18. Прикметники і дієприкметники, уживані при формулюванні клінічних діагнозів у стоматології.
19. Грецькі дублетні позначення латинських іменників I-V відмін і прикметників 1 і 2 груп.
20. Кінцеві терміноелементи I-III відмін.
21. Терміноелементи-омофони.
22. Суфікси, які вказують на хвороби запального і незапального характеру, висипи та пухлини.
23. Професійні медичні вирази і клінічні ідіоми.

Перелік практичних навичок до ПМК 2

1. Виписувати рецепти на тверді, рідкі і м'які лікарські форми розгорнутим і згорнутим способом.
2. Виписувати рецепти на тверді, рідкі і м'які лікарські форми з можливими рецептурними скороченнями.
3. Сприймати інформацію, яка передається рецептом.
4. Класифікувати препарати за словотворчими елементами, які несуть інформацію про препарат (джерело видобування, інгредієнти, хімічний склад, належність до певної фармакологічної або хімічної групи, терапевтичний ефект, анатомо-фізіологічну дію etc.).
5. Знаходити назви препаратів-аналогів (дженериків).
6. «Зчитувати» інформацію про лікарський засіб за його назвою.
7. Утворювати латинською мовою назви кислот, солей, оксидів, складних ефірів.
8. Перекладати українською мовою кислот, солей, оксидів, складних ефірів.
9. Перекладати терміни-комполити українською мовою, виокремлювати терміноелементи, пояснювати їхнє значення.
10. Засвоїти синонімічні, у тому числі аббревіатурні, назви деяких нозологічних форм.
11. Диференціювати терміноелементи-омофони.

- 12.Продукувати (перекладати латинською мовою) і читати особливі функціональні тексти — діагнози.
- 13.При оформленні стоматологічних діагнозів латинською мовою використовувати поширені скорочення, прикметники, які характеризують перебіг стоматологічного захворювання, а також кліше, які характеризують тяжкість або ступінь захворювання.
- 14.Засвоїти 420 лексико-фразеологічних одиниць на продуктивному рівні.
- 15.Використовувати латинські (латинізовані грецькі, гібридні, запозичені) галузеві терміни, номенклатурні найменування і клішовані форми у фаховому мовленні (усному й писемному).

Форма підсумкового контролю успішності навчання – ПМК

Система поточного та підсумкового контролю

Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань студентів:

«**Відмінно**» – студент володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, так і тестового контролю. Добре орієнтується в предметній термінології. Чітко формулює відповіді на поставлені запитання. Практична робота виконується в повному обсязі.

«**Добре**» – студент володіє знаннями в обсязі не менш ніж 75 – 89%, допускає несуттєві помилки, які виправляє, відповідаючи на запитання. Під час виконання тестових завдань відповідає на 75% питань. Практична робота виконана в повному обсязі, допускаються незначні помилки.

«**Задовільно**» – студент володіє знаннями по темі в обсязі не менше 60 – 74%, під час тестування відповідає не менш ніж на 60% запитань. Відповіді недостатньо точні, навідні запитання їх не відкореговують. Не в повному обсязі виконано практичну роботу.

«**Незадовільно**» – студент не засвоїв необхідний мінімум знань з теми заняття та тестування в межах 59%. Нездатний відповідати на навідні запитання, оперує неточними формулюваннями. Завдання тестового контролю виконані менш ніж на 59%. Практичними навичками не володіє.

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою в багатобальну (максимум 120 балів) проводиться лише після останнього поточного заняття, яке передуює ПМК. Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до цього модулю (з точністю до сотих бала);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт 24.

Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. У цьому разі студент отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі (таблиця 1).

Таблиця 1

Відповідність середнього балу поточної успішності за традиційною 4-бальною шкалою сумарній оцінці поточної успішності за модуль

Середній бал поточної успішності за 4-бальною шкалою	Бали за поточну успішність після конвертації середнього балу	Середній бал поточної успішності за 4-бальною шкалою	Бали за поточну успішність після конвертації середнього балу
2,00	0	3,55	85
2,05	49	3,60	86
2,10	50	3,65	87
2,15	52	3,70	89
2,20	53	3,75	90
2,25	54	3,80	92
2,30	55	3,85	93
2,35	56	3,90	94
2,40	58	3,95	95
2,45	59	4,00	96
2,50	60	4,05	97
2,55	61	4,10	98
2,60	62	4,15	99
2,65	64	4,20	101
2,70	65	4,25	102
2,75	66	4,30	103
2,80	67	4,35	104
2,85	69	4,40	106
2,90	70	4,45	107
2,95	71	4,50	108
3,00	72	4,55	109
3,05	73	4,60	110
3,10	74	4,65	111
3,15	75	4,70	113
3,20	77	4,75	114
3,25	78	4,80	115
3,30	79	4,85	116
3,35	80	4,90	118
3,40	82	4,95	119
3,45	83	5,00	120
3,50	84		

ПМК проводиться після вивчення програми модуля з дисципліни на останньому занятті модуля. Для проведення ПМК використовуються години, передбачені в робочій програмі для практичних занять. До складання ПМК допускаються студенти, які відвідали всі практичні заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку), виконали всі вимоги навчального плану та програми й набрали конвертовану суму балів не меншу за мінімальну – 72 бали.

Критерії оцінювання ПМК з латинської мови та медичної термінології повідомляються на першому практичному занятті модуля.

Результат складання ПМК оцінюється в балах. Максимальна кількість балів за результатами складання ПМК становить 80 балів.

Максимальна кількість балів за модуль становить 200 балів (**120 б. – за поточну діяльність + 80 б. – за ПМК**).

Мінімальна кількість балів за результатами складання ПМК становить 50 балів, **мінімальна кількість балів за модуль становить 122 бала (72 б. – за поточну діяльність + 50 б. – за ПМК)**.

Студентам, які за відповідний модуль мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0, звільняються від складання ПМК й автоматично (за згодою здобувача освіти) отримують підсумкову оцінку відповідно до таблиці 2.

У разі, якщо студент хоче покращити свій результат, він з'являється на ПМК і складає його на загальних умовах.

Таблиця 2

Середній бал поточної успішності за 4-бальною шкалою	Бали за ПМК	Загальна кількість балів за ПМК	Традиційна оцінка за ПМК
4,6	70	167	4
4,7	71	170	5
4,8	73	180	
4,9	77	190	
5,0	80	200	

Загальна оцінка з латинської мови та медичної термінології вираховується як середнє арифметичне балів за два модулі (таблиця 3).

Таблиця 3

**Переведення середньої кількості балів за два модулі,
передбачені програмою з дисципліни,
у традиційну оцінку за 4-бальною шкалою**

Середня кількість балів за обидва модулі дисципліни	Традиційна оцінка за 4-бальною шкалою
122 – 139,99	3
140 – 169,99	4
170 – 200	5

Оцінка з латинської мови та медичної термінології виставляється студенту у «Відомість успішності студентів з дисципліни» та в залікову книжку студента протягом двох робочих днів після складання підсумкового модульного контролю.

Методи навчання

1. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративний; репродуктивний).
2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (проблемного викладу; частково-пошуковий).
3. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

Методи й форми контролю навчальних досягнень здобувачів освіти

Усний контроль:

- індивідуальне опитування;
- фронтальне опитування;
- самоконтроль.

Письмовий контроль

- виконання контрольних письмових робіт (диктанти, відповіді на запитання, виконання вправ та індивідуальних завдань);
- виконання тестових завдань різного рівня складності;
- програмований контроль;
- контроль змістових модулів;
- підсумковий модульний контроль.

Комбіноване опитування

Методичне забезпечення

- методичні вказівки для студентів;
- методичні рекомендації для викладачів.

Рекомендована література

I. Базова (наявна в бібліотеці)

Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium* : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. – К. : ВСВ «Медицина», 2015. – 496 с.

II. Допоміжна

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 224 с.
2. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т. Т. 1 А – М / укладачі: О.М. Беляєва, В.М. Ждан, А.З. Цісик. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 344 с.
3. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. – К. : ВСВ «Медицина», 2011. – 256 с.
4. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DICTA: Восьмизычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. – Минск : Белорусс. ассоц. “Конкурс”, 2012. – 272 с.

5. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. – СПб. : “Алетейя”, 1995. – 598 с.
6. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. – [2-е изд.]. – М. : Медгиз, 1957. – 422 с.
7. Данилевский Н. Ф. Фитотерапия в стоматологии / Данилевский Н. Ф., Зинченко Т. Д., Кодола Н. А. – К. : Здоровье, 1984. – 176 с.
8. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Русский язык, 1976. – 596 с.
9. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань : навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишневська Л. І., Ковальова Т. М. [та ін]. ; за ред. Н. П. Половко. – Х.: Вид-во НФаУ, 2017. – 97 с.
10. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. – [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. – Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. – Т. 1. – 2003. – С. 1-1354.
11. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. – [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. – Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. – Т. 2. – 2003. – С. 1355-2688.
12. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. – К. : Здоров'я, 1993. – 224 с.
13. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. – 424 с.
14. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. – [2-е изд., доп.]. – Минск : Высшая школа, 1991. – 624 с.
15. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. – К.: Книга-плюс, 2013. – 317 с.
16. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.] ; под ред. М. Ф. Книпович. – К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. – 443 с.
17. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. – К. : «Богдан», 2008. – 176 с.
18. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. – Киев : Морион, 2010. – 2240 с.
19. Корж Н. Г. Із скарбниці античної мудрості / Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. – К. : Вища школа, 1988. – 320 с.
20. Луцкая И. К. Диагностический справочник стоматолога / Ирина Константиновна Луцкая. – М. : ООО «Медицинская литература», 2008. – 384 с.
21. Максимовская Л. Н. Лекарственные средства в стоматологии: Справочник / Л. Н. Максимовская, П. И. Рощина. – [2-ое изд., перераб. и доп.]. – М : Медицина, 2000. – 240 с.
22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. – [13-ое изд., новое]. – Т. 1. – Харьков : Торсинг, 1997. – 560 с.

23. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. – [13-ое изд., новое]. – Т. 2. – Харьков : Торсинг, 1997. – 592 с.
24. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – К. : «Здоров'я», 2001 – 225 с.
25. Морфология зубов / Ковешников В. Г., Фомина К. А., Лузин В. И., Возный В. Б. – Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2011. – 192 с.
26. Невідкладні стани у стоматологічній практиці / [Скрипнік І. М., Скрипніков П. М., Богашова Л. Я., Гопко О. Ф.]. – К. : ВСВ «Медицина», 2013. – 224 с.
27. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. – Львів : Вид. дім «Наутікус», 2004. – 592 с.
28. Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – 344 с.
29. Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. – Чернівці, 2010. – 606 с.
30. Побічна дія ліків: навчальний посібник у 2 кн. / В.М. Бобирьов, М.М. Потяженко, О.М. Беляєва й ін.; за заг. ред. В.М. Бобирьова, М.М. Потяженка. Вінниця: Вид-во «Нова книга», 2020. Кн. 1. – 555с. – укр. та англ. мовами.
31. Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толок. – Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. – 288 с.
32. Скрипніков М.С. Noli nocere / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. – Полтава : Вид-во “Вісті”, 1997. – 140 с.
33. «Стоматологія: симптоми, синдроми, епонімні хвороби, термінологія». – Під ред. Зиновія Масного. Львів: ГалДент, 2001. – 193 с.
34. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – Т. 1: А-Д. – К. : Знання, 2012. – 704 с.
35. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. – Том 2: Е-Н. – К. : Знання, 2013. – 744 с.
36. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. – Т. 3. О–С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 744 с.
37. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. – Т. 4. Т–Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 600 с.
38. Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. – Минск : Высш. шк., 1996. – 464 с.
39. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. – К. : Вища школа, 1990. – 436 с.

- 40.Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 392 с.
- 41.Koodziej A. *Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny* / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. – 290 сt.
- 42.Faldrowicz W. *Lingua Latina pro usu medico* / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. – 216 s.
- 43.Rudzitis K. *Terminologia medica in duobus voluminibus* / K. Rudzitis. – V.I. – Riga: Liesma, 1973. – 1039 p; v. II – Riga: Liesma, 1977. – 866 p.

Інформаційні ресурси

1. linguaeterna.com/vocabula/alph.php
2. <http://college.saintebarbe.ecole.pagespro-orange.fr/rome/medecine.htm>
3. http://wiki.eanswers.com/fr/Liste_de_locutions_latines
4. http://www.umsa.edu.ua/kafhome/inmov/kaf_inmov.html
5. <http://www.omniglot.com/writing/latin.htm>
6. http://www.sno.pro1.ru/lib/giro_chastnaya_i_obshestvennaya
7. <http://www.primetour.ua/.../museum/Apteka-muzey>
8. http://www.new-point.com.ua/ru/service/moz/moz_360